

nasi Plana (*El Gall robot*, a. 1801) de llenguatge planer, però genuí, ja porta *no et lamenties* (ed. 1967, p. 17). A les dues Balears ha restat la forma amb *ll-* i no pas com a cosa rústica ni d'inspiració purista: he sentit *lāmētábbll* a gent educada, no intel·lectual, vestida bé o ciutadament, entorn de Palma i Sóller [1953 ---]; l'ús rústic de Manacor és també *lāmētá*, i el vulgarisme va més enllà [gràcies al veïnatge físic i estilètic amb *gemegar*] dient (a Artà etc.) *zāmētá* (BDLC iv, 269): car la influència ha estat recíproca, i gent manacorina que no es creu tan ignorant, quan entonen la «Salve», diuen molt fermes *lāmēt-i-ploránt* per *gement* i *plorant* (ib., 270).

Hí havia una tradició literària: «Mos ulls *llamentan* y *ploran*, / mon cor se romp com a vidra, / mes entranyes s'arrabassan, / ma esperança se mostia», escriu amb gràcia candorosa Rafael Bover c. 1625 (JMBover, *BiEscrBal.* i, 118, v. 9); «mon cor *lamenta* a tota hora / vorejant un riu cabdal / ---», MrnAguiló en versos juvenils (1844), *Ant. Poètica* 1975 (p. 50); «el mestre ens ensenyava, pràctica y *llamentablement*, lo que ...és, y significa, 'la interjecció' ---», Ruiz i Pablo (1918); «el senyor Vicari va venir a veure'ns i a *llamentar-se* que haguéssim consentit allò», Ll. Vilallonga (*Bearn* xiv, 223); i veg. cita de PdAPenya, s. v. *congriar*. És així: no inflem, però, el relleu de tan menudes divergències.

DERIV.: *Lamentable* [fi S. xv, R. de Corella]. *Lamentació* [c. 1460, JoMartorell, supra]. *Llamentivol* (Costa i Llobera). *Lamentós* [1404].

LÀMIA (monstre mitològic), pres del gr. *λάμια* id. □ 1.ª doc.: DTo. 1670, Lab.

Làmina, *laminador*, *laminar*, *laminat*, *-minatge*, *-minós*, V. *llatuna* *Lamo*, barbarisme balear per l'*amo* *Lampa*, *làmpada*, *lampadari*, V. *llàntia* *Lamparó*, castellanisme de velles manescalles (DCEC, LAMPARÓN) *Lampassera* (?), V. *llampàs* *Lampista*, *-steria*, V. *llàntia* *Lanatge*, V. *llana* *Lancan* 'quan' oc. ant. i també en trobadors nostres: compost de *l'an q(u)an* ---, pròpiament 'en l'any que, en el temps que' (cf. *tot l'an* 'sempre, eternament' en Cerverí de Girona, 45/83.30) *Lanceolat*, V. *llança* *Lancesa*, mer error de lectura per *làntesa* (variant antiga de *llàntia*) per part del publicador *Lancinant*, V. *lacerar*

LANDA, pres de l'oc. ant. *landa* 'terra plana', d'origen cèltic, amb adaptació moderna al significat del fr. *lande* 'garriga, terra plana, seca i extensa on només creixen mates'. □ 1.ª doc.: S. xiv.

Mot rar i poc genuí en català antic: «vesti-lo axí com a ermita e dix-li: —Frare, com vos partirets d'ací vós vos n'irets en lo desert de la *landa* secha, qui és sobre la ribera, e poblar-vos-ets aquí», *Fill del Senescal d'Egipte* (NCL. xlviij, 155). Bé hauríem de dir que en català medieval és un hapax, perquè encara que n'hi hagi alguns casos, en trobadors catalans i encara que figuri en els diccs. de rims de JMarc i Ll. d'Aversó (84.5, com a consonància de *demanda*, gar-

landa, *banda* etc., i sense definició), en aquests casos és a títol de mot occità, admès en poesia.

En llengua d'oc fou i és encara mot autòcton. Ni en els trobadors no és un mot gaire freqüent: tanmateix no sols l'usà, per exemple, Peire Cardenal (*en sa landa*), sinó que figura en el nostre Guillem de Cervera, *la beyla landa*, en rima en *-anda*, en els Proverbis (961c): per això sol és versemblant que aquest hapax prosaic sigui un occitanisme o gallicisme que s'ha permès l'autor del *Fill del Senescal*, i és la conclusió que ens imposa la fonètica, vist que la *-ND-* no s'hi ha reduït a *-n-*.

El significat occità antic, en un mot no gaire apropiat per aprofitament ni descabdellament poètic, no es pot precisar del tot: Perdígó i Guiraut de Bornell (en rima en llargues sèries de mots coneguts en *-anda*) mostren simplement el sentit de 'terra plana' oposada a muntanya: «que lur destrics no cresca ni s'espanda: / e s'ela -us ditz d'aut pueg que sia *landa*, / vós la-n crezatz, / e plassa-vos lo bés e-l mals qu'ilh manda, / qu'aissí seretz amatz!» (Bornell, *Chr.* d'Appel, 91.13); fora d'ells dos, només en la *Santa Enimia*, on per aquestes *landas* podria ser simplement 'terres' o 'terres seques' (sense aigua) (Rayn. iv, 16, cf. PSW iv, 316). Les dades que donen el REW, 4884, i el FEW v, 188-9, sobre les formes hispàniques són falses, i defectuoses també les occitanes (en el DECH article breu que les rectifica en part).

L'absència del mot en castellà i gallego-portuguès, que és total (salvant algun manlleu, i encara ben esporàdic), no pot deixar de ser significativa, car en aquestes llengües, igual que en occità, res no hi havia que justificqués l'extinció del mot si hi hagués existit. També en els dialectes d'Oc, LANDA i LANA fonèticament s'havien de mantenir separats: gascó *lana/lāa* > *lan*, llgd., llec. (etc.) *landa/lana*. En català, en canvi, la fonètica duia forçosament a confondre LANDA amb *llana* < LANA, homonímia que tornava el mot no viable, confusió que el condemnà a mort.

Al llarg dels Pirineus resten moltes proves que havia existit: en la toponímia, i com a derivats topogràfics que foren, i encara estan, en ús apel·latiu. L'antiga documentació en dates remotes prova que els noms dels pobles de Llanars (Camprodon) i Llanera (Solsonès, qui sap si també el xativí), *E. T. C.* i, 18n., vénen de collectius LANDARES, LANDARIA i molts cap a Ribagorça: *Llana-roia* és una important partida plana dalt de la muntanya a Denui (1957), *Llana d'Ovarre* un gros veïnat de bordes, en els plans més alts del fons de l'Alta Vall de Castanesa (*E. T. C.* i, 130, 140), i la freqüència en compostos menors en aquesta zona, anomenant llocs planers i sempre nets de bosc, prova que el mot s'hi degué mantenir en ús fins a temps no gaire remots: *Font des Llanes* prop de Castanesa, *Tossal des Llanes* en el terme de Montanui (1957).

Els derivats *llaner* i *llanar* encara són vius per les zones muntanyoses de les altes conques del Llobregat i de les Nogueres. Un *llaner* (*lané*) diuen encara per a un pla de mates petites, entre muntanyes, o serrats amunt, a tot el vessant Sud del Montsec (Clua, Peral-